STICUSA
KNIPSELKRANT 108

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN

Dinsdag 17 december 1985

B&N GESPREK MET VIGDIS JONCKHEER-MENSING:

PAPIAMENTU OP SCHOOL

(Van een medewerkster)

WILLEMSTAD - Als je op dit ogenblik aan ouders vraagt van schoolgaande kinderen hoe het er nu mee staat, wat betreft de invoering van het Papiamentu op school, dan weet bijna niemand hoe de vork in de steel zit. Om daar achter te komen en hoe ver men is met de eventuele voorbereidingen, zijn we gaan praten met mevrouw V. Jonckheer-Mensing, Voorzitster van het Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur. Zij ontving ons in haar ruime kantoor op Scherpenheuvel en was bereid aan de hand van veel gegevens te vertellen, hoe het plan om Papiamentu in het basisonderwijs in te voeren zich ontwikkelt.

Korte voorgeschiedenis

In de beginjaren zestig promoveerde mevrouw Nellie Prins-Winkel tot doctoranda in de Pedagogie op haar proefschrift Kabes Duro (moeilijk leren). Zij had voor dit proefschrift een onderzoek verricht over onderwijs op de Antillen en kwam tot de conclusie dat een kind vaak veel te snel dom genoemd werd.

Dan bleek dat het helemaal geen gebrek aan intelligentie betrof, doch zuiver een gevolg van het feit dat het niet onderwezen werd in de eigen, de moedertaal. Op zich natuurlijk een voor de hand liggende conclusie. Feit is ook dat voor veel kindertjes hier op de Antillen de eerste kennismaking met de Nederlandse taal plaatsvindt op de eerste schooldag. Thuis wordt uitsluitend papiamentu gesproken, de televisie programma's zijn in het Papiamentu, de meeste kranten eveneens en de radio toch ook wel. Op kleuterscholen wordt tegenwoordig ook gespeeld en uitleg gegeven in het Papiamentu, kortom de kennismaking wordt uitgesteld tot de eerste klas van het lager- en basis onderwijs.

Dit werd allemaal ingezien en er werd gezocht naar een oplossing. Er werd een grote commissie in het leven geroepen waarin leden van de overheid, het Departement van Onderwijs de Inspectie voor het Onderwijs en mensen uit het onderwijs zelf zitting hadden, evenals vakbonden en de PA. Er werd vergaderd want de problemen die gepaard zouden gaan met de invoering van het Papiamentu waren talrijk. Men moest zich beraden over: de spelling, de leerstof en de gevolgde methodes, de omscholing van leerkrachten en de wettelijke regelingen die nodig zijn om zo'n verandering mogelijk te maken. Besloten werd dat de invoering rond de jaren tachtig een feit moest zijn. De Grote Commissie werd opgesplitst in kleinere commissies, die zich allen met bovengenoemde problemen gingen bezighouden.

Toen kwam de politieke partij MAN op 1 december 1982 met de definitieve beslissing dat het Papiamentu ingevoerd zou worden. Maar bijna iedereen was het over één ding eens: het zal als vak gedoceerd worden. De voertaal blijft Nederlands.

Plannen

Toen kwam men met plannen over de verwezenlijking. De bedoeling is nu dat in de eerste klas van de basisschool het Papiamentu als voertaal gehanteerd zal worden, maar met Nederlands als belangrijke tweede taal, in de tweede klas zal het Nederlands een grotere plaats gaan innemen en in de derde klas zal helemaal overgeschakeld worden op Nederlands als voertaal en Papiamentu als vak. Iedere dag een half uur.

Het voortgezet onderwijs blijft voorlopig helemaal buiten schot. Er is al genoeg werk aan de winkel om de introductie op de lagere scholen op tijd mogelijk te maken. Want dat er ontzettend veel voor komt kijken is een vaststaand feit. Er moet een methode ontwikkeld worden, die voor iedere klas apart aansluit op het niveau van het kind op dat moment.

Nieuw schooljaar

Het is dus de bedoeling dat met ingang van het nieuwe schooljaar 1985-1986 in alle zes klassen van de lagere school Papiamentu gegeven wordt. Dat houdt in dat er lesjes, teksten e.d. voorbereid moeten worden voor ieder niveau. Het jaar daarop zullen die lesjes herzien en aangepast moeten worden. Een kind dat in de vijfde al Papiamentu heeft gehad, heeft allicht een hoger lees- en schrijfniveau bereikt dan een kind dat voor het eerst schriftelijk kennis maakt met zijn of haar moedertaal. Over twee jaar, zal alles opnieuw bekeken moeten worden, want dan heeft de (nieuwe) zesdeklasser al twee jaar Papiamentu gehad op school en zal dus nog vlotter lezen en schrijven.

Gigantisch karwei

Dit is dus een gigantisch karwei en niemand maakt zich dan ook illusies. Men werkt er heel hard aan om het op tijd te kunnen realiseren. Ook de bijscholing van de leerkrachten zal zijn beslag moeten krijgen, en dit allemaal komend half jaar. Ruim duizend onderwijzers en onderwijzeressen zijn op dit ogenblik nog niet in staat een eensluidende spelling en orthografie over te brengen op zijn of haar leerlingen.

Het zelf thuis in de huiskamer spreken is nog heel iets anders dan het overbrengen op verantwoorde wijze. Daarvoor zullen er cursussen ontworpen en gegeven moeten worden. Wanneer? In de vrije middaguren? Die mogelijkheid is aanwezig. Een onderwijzer wordt betaald op veertig uurs basis. Maar staat nooit langer dan vierentwintig uur voor de klas. De andere uren wordt hij of zij geacht te besteden aan corrigeren en voorbereiden van lessen. Op de Pedagogische Academie zal het vak Papiamentu eveneens op het rooster verschijnen. Echter naast het Nederlands. Gelukkig is het Nederlands weer in de belangstelling en heeft men het wederom verplicht gesteld als eindexamen vak.

zie verder ommezijde

Vervolg Papiamentu op School

Evaluatie Commissie

Anderhalve maand geleden werd het verzoek van het Bestuurscollege ontvangen een Evaluatie Commissie samen te stellen. Deze commissie heeft tot taak de reeds klaargemaakte lesjes en teksten op haar merites te beoordelen. Maar men is er zich ervan bewust dat het hele proces er een is van jaren, alvorens het volmaakt is. Ook de aansluiting van het kleuteronderwijs op het lager onderwijs zal verbeterd moeten worden. Er is jaren geleden een methode ontwikkeld, het z.g. "Luister-doe-programma". Deze methode werd uitgedacht door Zr. Francesca, Directrice van de Kleuteropleiding aan de P.A. Met deze methode wordt het kind spelenderwijs vertrouwd met Nederlandse begrippen.

Voortgezet Onderwijs

Het Voortgezet Onderwijs blijft voorlopig ongemoeid. Er is voor deze scholen nog geen bruikbare methode uitgewerkt. Wel is bekend dat op o.a. Huishoudscholen en Lagere Technische Scholen gebruik gemaakt wordt van het Papiamentu als voertaal. Vooral de P-stroom van de LTS bedient zich hier nogal eens van. Dat is ook bijna onvermijdelijk als men merkt dat jongens de uitleg van iets, indien die in het Nederlands gegeven wordt, niet begrijpen. Dan ligt het bijna voor de hand dat de leraar grijpt naar de taal die het kind gewend is te gebruiken.

Op Huishoudscholen idem dito. Leren koken, recepten opschrijven in het Nederlands stuit op problemen bij de meisjes. De enige school die Papiamentu als vak doceert, doch waar de overige vakken in het Nederlands worden gegeven is de ETAO. Deze lagere beroeps opleiding (Economisch, Touristisch, Administratief Onderwijs) is op de praktijk gericht. De leerlingen krijgen naast Nederlands en Papiamentu, Engels en andere vakken die bijdragen aan een algemene ontwikkeling, onderricht in etaleren, Front desk werken indien men geinteresseerd is in een hotelcarrière, typen, telex en telefooncentrale-bediening, reklame, etc. Voor deze groep jongelui is het natuurlijk essentieel dat men ook in staat is de eigen taal behoorlijk te schrijven en te lezen. Maar tot op dit moment is dit de enige opleiding waar men al ervaring heeft met lesgeven in Papiamentu.

Nederlands Sprekende kinderen

Hoeveel kinderen er echter ook op de scholen zitten die gewend zijn Papiamentu te spreken thuis en op school, men kan niet om het feit heen dat er altijd ook nog een vrij grote kategorie Nederlandssprekende kinderen is. Dat zijn lang niet altijd alleen maar uitgezonden Hollanders, maar ook Antilliaanse kindertjes die thuis Nederlands spreken. Daar wordt wel degelijk rekening mee gehouden in de opzet en uitwerking van de in te voeren methoden.

Men is er zich zeer wel van bewust dat kinderen, nooit, maar dan ook nooit de dupe mogen worden van geexperimenteer, op welke manier dan ook. Er rust dan ook een enorme verantwoordelijkheid bij alle betrokkenen zoals overheid, inspektie, leerkrachten, vakbonden, Pedagogische Academie en eventuele andere instanties, direct of indirect bij het onderwijs betrokken. Men is hard aan het werk om voor augustus 1986 beslagen ten ijs te komen.

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN
Donderdag 19 december 1985

BC beslist ten gunste van TeleAruba

ORANJESTAD – Naar de Beurs van welingelichte zijde verneemt, heeft het Arubaanse Bestuurscollege dezer dagen besloten de Centrale Regering, c.q. de Minister van Verkeer en Vervoer, te adviseren de vergunning voor gewone televisie-uitzendingen en voor betaalde televisie toe te kennen aan de nieuw opgerichte Tele-Aruba N.V.

Met name voor de betaalde televisie hebben zich nogal wat gegadigden gemeld, maar liet Tele-Aruba weten geen overlevingskansen te hebben zonder de vergunning voor betaalde televisie, en de werknemers (30 in totaal) naar huis te moeten sturen. Het Bestuurscollege heeft dus nu gekozen voor Tele-Aruba, hoewel men aanvankelijk blijkbaar heel andere plannen had. Tot en met 31 december berust de bevoegdheid voor het verlenen van de betreffende vergunning echter bij de Minister van Verkeer en Vervoer, die momenteel druk bezig schijnt te zijn met het opruimen van zijn kantoor in Willemstad. Dit in verband met zijn spoedige ontslagname om lid van de Arubaanse Eilandsraad te kunnen worden voor de MEP.

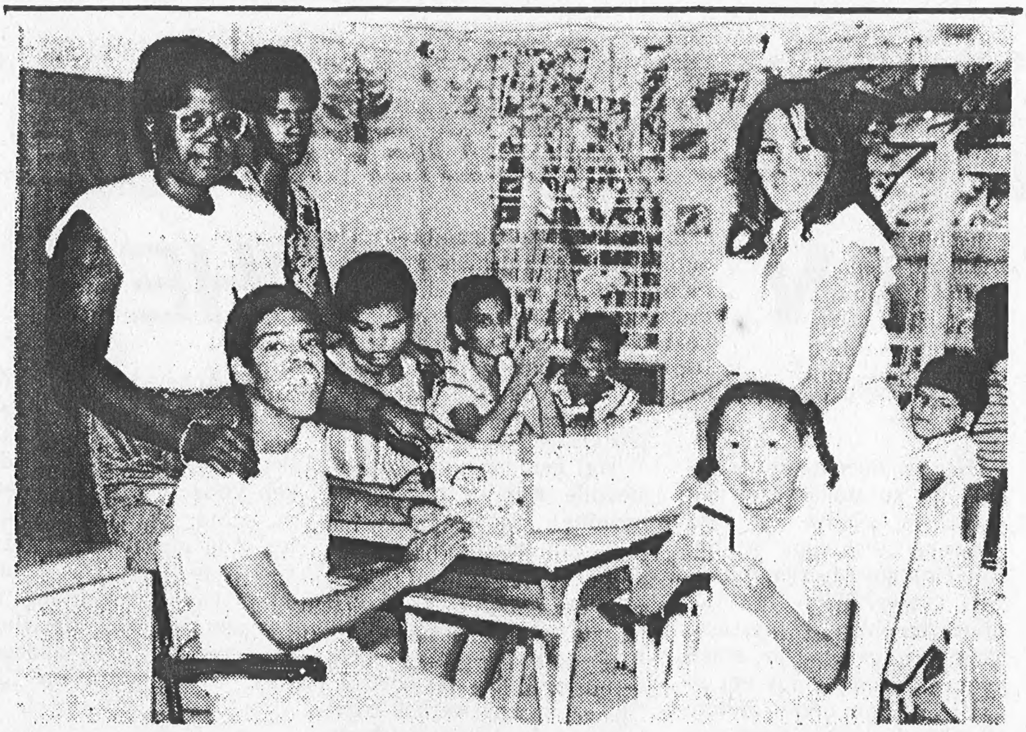
De aanbeveling van het Bestuurscollege vermeldt echter uitdrukkelijk "met inachtneming van reeds verleende vergunningen, voorwaarden en toebedelingen", zodat ook die gehonoreerd moeten worden. Naar de Beurs verneemt behelst de aanbeveling van het Bestuurscollege een monopolie voor Tele-Aruba voor het gehele eiland met uitzondering van de hotels, waarvoor, voorzover de Beurs bekend, minstens twee vergunningen verleend zijn. Met de beslissing van het Bestuurscollege lijken echter de bestaande problemen rond de betaalde televisie de wereld niet uit. Nog eergisteren berichtte de Beurs uitgebreid over de aanspraken van Antillian Communications op een vergunning voor betaalde televisie voor het hele eiland op grond van een arrest van de Hoge Raad eerder dit jaar in Den Haag en daarna een rechterlijk vonnis op Aruba zelf. De Beurs berichtte ook dat Antillian Communications stappen overweegt tegen de centrale regering en met name de Landsradiodienst op Curaçao om alsnog van haar rechten gebruik te kunnen maken.

De eerdergenoemde aanbeveling van het Bestuurscollege zegt niets over het systeem, dat voor de betaalde televisie gebruikt moet worden, n.l. kabel of black box. Een beslissing hierover wordt aan Tele-Aruba overgelaten in overleg met de leveranciers van beide mogelijkheden.

Wat uit dit alles nog niet geheel duidelijk is geworden is de positie van de huidige directrice van Tele-Aruba, Myrna Maduro. Bij de oprichting van de nieuwe N.V. Tele-Aruba door het Bestuurscollege enige dagen geleden werd Jossy Mansur aangesteld, aan wie, naar verluidt een arbeidscontract zou zijn aangeboden. In zijn eigen ochtendblad "Diari" verklaarde Jossy Mansur verschillende plannen te hebben voor wat betreft de feitelijke overname van het televisiestation op Aruba van de Antilliaanse Televisie Maatschappij, ATM, maar over de inhoud van het Arbeidscontract werd met geen woord gerept. Volgens onbevestigde geruchten zou hierover verschil van mening bestaan tussen Jossy Mansur en het Bestuurscollege.

Ook verneemt de Beurs dat het Bestuurscollege al een beslissing genomen heeft over wie de commissarissen zullen zijn van de nieuwe N.V. van het Eilandgebied. De enige naam, die de Beurs tot nu toe ter ore gekomen is, is die van de ex-technicus van de Lago, Rocky Angela.

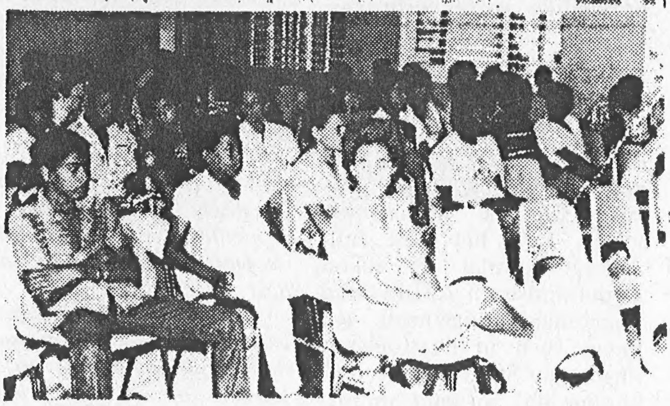
 18-12-1985

KRALENDIJK — Op maandagmiddag vond in het Pasadia Cariño in Rincon de officiele overhandiging plaats van het boek "De Toemba Koning" van de schrijfster Diana Lebacs aan de directrice Noelle Nieuw, die dit boek in ontvangst nam, dat speciaal is geschreven voor kinderen, die moeilijkheden hebben met het lezen en waar voor dit boek dan ook speciaal is geschreven. Bij dit boek behoort eveneens een aktiviteitenboek en een muziekcassette. Het totale projekt kreeg de naam van "leeslift projekt Antillen". Op de foto het moment waarop Diana Lebacs (r) het projekt overhandigt aan Noelle Nieuw (l) in het Pasadia Cariño in Rincon.

 18-12-1985

KRALENDIJK - Om het lezen onder de jeugd te bevorderen heeft de schrijfster Diana Lebacs een lezing gehouden voor de leerlingen van de SGB over de grote waarde van het lezen en de Antilliaanse litteratuur. Deze lezing geschiedde in samenwerking met het personeel van de Openbare Bibliotheek– Mej. Viola Statia– en het CCB. Op de SGB werd deze lezing gecoördineerd door de dames M. Koeks en V.G. Croes en de heren Arthur Sealy en W. Baas terwijl mevr. Sanny de Jong vrijwillig haar medewerking verleende. Op de foto Diana Lebacs, die auteur is van verschillende werken, zowel in het Papiamento als in het Nederlands, tijdens haar lezing voor de leerlingen op de SGB.

MAANDAG 23 DECEMBER 1985 Amigoe

"Kunstenaars in maatschappij broodnodig"

UNA-rector bepleit een beter kunstbeleid

WILLEMSTAD — Bij de opening van de tentoonstelling van werk van de Bulgaarse kunstenaar Roumen Skortchev, pleitte de rector magnifucus van de UNA, mr. drs. Alex Reinders, voor een beter kunstbeleid op Curaçao.

Reinders zei onder meer dat kunst en kunstbeleid in z'n algemeenheid te vergelijken is met het aaneénhechten van twee zeepbellen met behulp van naald en draad; dat het met kunst en kunstbeleid altijd aanmodderen zou blijven, maar ook dat men slècht en goéd kon aanmodderen, en dat het — hoe het ook zij — vooral duidelijk moest zijn dat kunstenaars in een maatschappij broodnodig zijn, vanwege het feit dat juist zìj de tegenkrachten zijn in een samenleving waarin de aandacht veelal en te gemakkelijk materialistisch gericht is.

De kunstenaar, aldus de rector magnificus, zal altijd een eigentijdse woord geven aan de maatschappij waarin hij leeft. Dat woord kan kritisch zijn, een aan de kaak stellen van de automatismen vanwaaruit men handelt, een spiegel voorhouden aan de wereld waarin men leeft of een inspiratie betekenen door een nieuwe manier van tegen de dingen aankijken. Daarbij wordt dan van de overheid verwacht, dat zij de kunstenaars — op wat voor gebied zij zich ook uiten — daartoe de gelegenheid geeft. Dat is geenszins een gemakkelijke opgave, vooral niet als dan die kunstenaar zijn eigen overheid kritisch 'toespreekt'. Het is voor de overheid — die de plicht heeft de artist te steunen — dan als het ware een masochistisch bezig zijn. Toch moet de 'kort-zichtige' overheid over voldoende spankracht beschikken om de correctie van de 'bij- ziende' kunstenaar te accepteren.

Als dit in zijn algemeenheid geldt, zo stelde Reinders, dan zou dat voor Curaçao kunnen inhouden dat de overheid een aantal activiteiten ontwikkelt, die haarzelf, de gemeenschap en ook de kunstenaar(s) ten goede komen. In de eerste plaats zou dat een stimuleren moeten zijn van tentoonstellingen, alsmede het steunen van een galerie (of iets dergelijks) waarin eigen kunstproducten van allerlei aard te koop zijn. Hij noemde ter vergelijking Arowak Clay op kunstnijverheid gebied. Daarnaast wees hij op de stimulerende werking die er van overheidswege zou kunnen zijn voor de Academia di Arte. Als derde mogelijkheid noemde hij de aan-

vervolg: zie p.4

Etsen, litho's en pastels van Bulgaar in Curacaos Museum

DE SPROOKJESACHTIGE SFEER VAN SKORTCHEV

Veel, vooral véél, is de eerste indruk die op je afkomt bij het bekijken van het werk van de Bulgaar Roumen Skortchev. Niet alleen de 81 getoonde werken als aantal roepen dat gevoel op, maar ook de werken per stuk zelf: iedere voorstelling vertelt drie, vier verhalen tegelijk, vol symboliek, die aanvankelijk als een wirwar van lijnen overkomen, maar die bij nadere beschouwing uitnodigen tot het "lezen" van de diverse etsen. Op het werk van Skortchev ben je niet een, twee, drie uitgekeken.

Hij is docent illustratie aan de kunstakademie van Sofia en behalve een heel knap ets-technicus is het dan ook goed te zien dat hij een rasverteller is van spookjesachtige, mystieke gebeurtenissen. Zijn etsen maken duidelijk dat het illustreren van onder andere de sprookjes van Grimm een kolfje naar zijn hand moet zijn geweest.

De werken van Skortchev kende ik niet, wel de sfeer die zijn werk oproept: de geheimzinnige sfeer van het Hoge Noorden in de werken van Bauer; de gestileerde elementen van de Jugendstil; de bedreigende hellevaartswereld van Jeroen Bosch --maar ook in de literatuur (die vaak een inspiratiebron voor hem is) en in diverse muzieksoorten zijn verhalen en sferen aanwezig die in zijn werk zijn terug te vinden. Om de een of andere reden moet ik denken aan Tolkien: "In de ban van de ring" en de Frankische roman "De vier heemskinderen", misschien vanwege de warrige haardossen en de veelvuldig voorkomende, haast prehistorisch getekende paarden op vele etsen? Ook roept het de herinnering op aan de muziek van Magna Carta en (vreemd genoeg in zijn contrast qua muziek, maar wel uit hetzelfde tijdsperk) aan de musical "Hair": the Age of Aquarius. En toch is het werk allemaal heel anders dan ik net beschreef.

Magische wereld

De kleuren zijn voor Caraibische begrippen tamelijk zwaarmoedig: veel bruine en blauwe tinten in de gekleurde etsen (die ik mooier vind dan zijn kleurloze etsen en litho's); veel bruine en olijfgroene tinten (met een enkel rood accent en gele toetsen) in de pastels overheersend.

Wel een magische, fantasievolle wereld, maar geen vrolijke. Daarin verschil ik dan van mening met Mr. Drs. Alex Reinders, die de opening verrichtte. In de aan de prijslijst toegevoegde beschrijving van het werk van Skortchev staat het zo: "In de meeste werken overheersen de schoonheid van de natuur en het vermogen tot verbazing en vrijheid. De mens komt naar voren als een wezen dat met een terecht optimisme kan hopen op een wereld zonder tegenstellingen en onvrijheid".

Dàt gevoel roept zijn werk echter niet bij mij op, wel de daarop aansluitende zin: "Soms duiken echter, in dezelfde sprookjesachtige vorm, beelden op die duidelijk maken dat die wereld nog ver weg ligt, dat sommige mensen poppenspelers zijn en anderen marionetten, dat de relatie met de natuur soms op gruwelijke wijze verbroken is".

Op tijd

De totstandkoming van deze expositie verliep niet zonder strubbelingen. Sticusa, bij wie was aangeklopt, kon het niet subsidiëren omdat zij alleen Nederlandse en Antilliaanse kunstenaars uitwisselt (ik meen toch in de doelstellingen van Sticusa gelezen te hebben dat het gaat om uitwisseling van Europese kunstenaars.

Enfin, misschien horen Oost-Europese kunstenaars daar niet bij).

Ook het Bulgaars-Nederlands Akkoord, voor uitwisseling van kunst tussen deze twee landen kon niet bijspringen: de Antillen zijn uitgesloten van dat akkoord. Dan maar "gewoon", volgens de heer Reinders, dat wil zeggen op particulier initiatief.

Skortchev kreeg snel officiele toestemming van de Bulgaarse overheid om naar het Westen te gaan; twee dagen voor zijn vertrek bleek er echter vanuit de Antillen nog geen visum gearriveerd te zijn. Dat visum voor Curaçao ontving hij pas één úúr voor zijn vliegtuig vertrok. Niets te klagen dus, ruimschoots op tijd.

Kunstbeeld in het algemeen

Naast een beschrijving van Skortchev's werk (en ook dank aan de inzet van Verele Engels, conservatrice van het Museum) ging de heer Reinders ook in op mogelijke verdieping en gewenste uitbreiding van het kunstbeleid in het algemeen op Curaçao.

Daartoe omschreef hij een aantal taken die de overheid op zich zou kunnen nemen:

- het stimuleren van meer tentoonstellingen in het Curacaos Museum en in Libertas èn het oprichten van een aparte kunstgalerie
- het stimuleren en ook financieel beter steunen van de Akademia di Arte
- *het voeren van een systematisch, in plaats van een incidenteel, aankoopbeleid van kunstwerken door de overheid*
- *een stimuleringsregeling voor het aankopen van kunst door particulieren, middels subsidie op elk te verkopen werk (een schilderij kost bijvoorbeeld f. 100.- de kunstenaar ontvangt dat ook, maar de koper betaalt f. 80,- en het verschil wordt door de overheid bijgepast).*
- *het vaststellen van een vast percentage aan kunst te besteden (bijvoorbeeld 1 pro-*

zie verder p. 5

---

vervolg: UNA-rector bepleit ....

koop door de overheid van werk van lokale kunstenaars, niet om dat werk dan ergens 'op te slaan', maar om het zichtbaar te maken voor de gemeenschap.

Naast deze punten wees de rector magnificus op de mogelijkheid van stimulerings- regelingen van overheids- wege die het particulieren gemakkelijker maakt om kunstwerken te kopen. Een andere stimuleringsmogelijkheid zou kunnen zijn dat bij de bouw van overheidsgebouwen een bepaald percentage van de bouwkosten gereserveerd wordt voor 'kunst'. Als een project een miljoen guldens kost, dan is het toch niet dwaas — zo zei hij — dat een bedrag van 10.000 guldens besteed wordt aan verfraaiing van dat bouwwerk door lokale kunstenaars.

Als laatste mogelijkheid suggereerde hij het uitbuiten van de culturele contacten die de Antillen gesloten hebben met andere landen, met België, Nederland en Venezuela. Uitwisseling over en weer zou de stimulerende werking die er in z'n algemeenheid van kunst uitgaat, zeker ten goede komen. "Als de politiek de kunst van het haalbare is", zo besloot de rector magnificus", dan stel ik daarnaast dat de kunst de politiek van het haalbare is!"

(Voor een recensie van de tentoonstelling zelve, zie elders in dit blad)

Vervolg: Skortchev

cent van de bouwsom) in nieuwe overheidsgebouwen

- En, last but not least, het verder uitbouwen van culturele akkoorden met andere landen. Zulke verdragen bestaan al met België en Venezuela, met Colombia is een verdrag in de maak, maar daar moet het niet bij blijven! Dat er nu werk van een Bulgaar te zien is op Curaçao is een toevallige, eenmalige gebeurtenis, die niet door de overheid georganiseerd is.

Zelf zou ik aan die lijst nog iets toe willen voegen: een grotere financiële en idieële zelfstandigheid van het Museum. Zolang er geen kunstgalerie aanwezig is op Curaçao (en het ziet er nu nog niet naar uit dat die er snel komt) en het Museum die taak zolang verricht, dient het Museum, in mijn visie, de mogelijkheid te krijgen om tentoonstellingen te kunnen.... weigeren. dit in de rol van "kwaliteitsbewaakster"; het moet niet om de centen of de ruimte-aanwezigheid nodig zijn dat allerlei kleutertekeningen en broddelwerkjes in het Museum vertoond worden, omdat op de achtergrond dreigt dat de subsidiekraan dicht gedraaid wordt, als er niet genoeg "geproduceerd" wordt in het museum, los van enige kwaliteit. Daarvoor acht ik de plaats van het Museum in de culturele ontwikkeling van Curaçao namelijk te hoog. Maar dit terzijde.

WILLEMSTAD - V.l.n.r. mr. drs. Alex Reinders, de kunstenaar Roumen Skortchev en zijn echtgenote.

De werken van Roumen Skortchev zijn in elk geval wel degelijk op hun plaats in het museum! Het Curacaos Museum organiseert overigens in samenwerking met de Akademia di Arte workshops in de etstechniek, o.l.v. Roumen Skortchev, Deze workshops zullen van 7-14 jan. plaatsvinden in de Akademia di Arte en een ieder die iets wil leren over de etstechniek kan met het Museum of de akademia kontakt op nemen, voor nadere informatie.

Hoogstaand niveau

Met zijn toch wel typisch Europese benaderingswijze weet Skortchev, op technisch zeer hoogstaand niveau, middels zijn symbolische vormentaal gestalte te geven aan universele onderwerpen, zoals moederschap, jeugd, eenzaamheid, eeuwigheid. Ik merk dat ik ronduit "wollige" taal begin te gebruiken.

Sorry, mijn streven is duidelijke, heldere voorlichting, zonder would-be "interessant" taalgebruik, maar blijkbaar nodigt Skortchev's werk uit tot omtrekkend en beschrijvend noteren, in niet-alledaagse woorden. Waarschijnlijk omdat de getoonde werken zo complex zijn, dat ik ook ingewikkelde woorden nodig heb om die sfeer trachten over te brengen.

Van de getoonde werken is er op de openingsavond al aardig wat verkocht, mede geholpen door de alleszins redelijke prijzen en wie graag iets moois wil gaan uitzoeken moet zeker niet te lang wachten! Te zien tot 13 januari.

Marjo Nederlof

AMIGOE

DONDERDAG 2 JANUARI 1986

ORANJESTAD — De nieuwe regering van Aruba die gistermiddag door gouverneur F.B. Tromp beëdigd werd. Zittend vlnr: premier mr. Henny Eman, gouverneur Tromp en secretaris Raad van Ministers Armando Muyale, staande vlnr de ministers dr. Leonard Berlinski, Watty Vos, Benny Nisbet, mr. Mito Croes, Armand Engelbrecht en Charro Kelly.

Co-produktie van ATM en NOS-televisie

Film Boka Sarantonio van Domacassé begint sterk

TUSSEN DE VELE televisiefilms die in Amerika en Europa gemaakt worden, slaat Boka Sarantonio van Pacheco Domacassé beslist geen gek figuur. Deze co-produktie van de Antilliaanse Televisie Maatschappij en de NOS-televisie oogt mooi en biedt een pittoresk beeld van een gefantaseerde vissers-gemeenschap op Curaçao.

Soleil (Solange Henriquez) zegt haar vader Simon (Paul Bérénos) de waarheid.

De film krijgt een extra-dimensie, als je elk hoekje en gaatje van Curaçao kent. Je ziet dan hoe knap Domacassé uit losse elementen als de San-Pedro-vlakte, de Daaibooibaai en stukken van Willemstad het fantasie-dorp Boka Sarantonio samenstelt. Een ander sterk punt van de film is het spel. Geen moment wekken de spelers de indruk amateurs te zijn, het gaat er allemaal heel natuurlijk aan toe.

In het begin heeft de film vaart. Het is dan ook een boeiend gegeven dat Pacheco Domacassé heeft. De visser Simon (Paul Bérénos) keert na jaren terug in zijn dorp. Adelaide, zijn indiaanse vrouw uit Colombia (Diana Lebacs) valt er door haar kleding en gedrag uit de toon en ook Simon is de gewoonten van Boka Sarantonio ontgroeit. Al gauw verspreidt het gerucht zich, dat Adelaide een vloek over het dorp brengt, wat voor de barkeepster Rosoura (Rina Penso) de reden is om brua te hulp te roepen. Adelaida komt om en Simon bemoeit zich verder met niemand meer.

Tot zover is de film een prachtige verbeelding van de vreemdelingen-haat, die in elke gemeenschap schuilt. Pacheco Domacassé knoopt dit thema vast aan de terugkeer van iemand die zijn kleine gemeenschap ontgroeid is en daar nu ook een vreemde is. Een hoogst actueel thema en door de afstand die Domacassé in de tijd genomen heeft, des te overtuigender. Ook de oorzaak die hij voor de vreemdelingen-haat aanwijst, is actueel. De doodgewone broodnijd veroorzaakt nog steeds veel ellende.

Zwakker in de film is, dat Domacassé het hier niet bij gelaten heeft. De film heeft een tweede deel, waarin de dochter van Simon en Adelaide na twintig jaar terugkeert naar Boka Sarantonio om te weten te komen, wat er met haar moeder gebeurd is en waarom haar vader geen contact meer met haar wil. Het dorp mijdt haar, want iedereen wil die ouwe geschiedenis laten rusten. Rosoura neemt weer haar toevlucht tot brua, maar nu grijpt Simon in. Hij weet zijn dochter te redden en Rosoura komt om. En zowaar: opeens staat het dorp voor hem te applaudiseren.

Het tweede deel van de film is zwakker. Het tempo ligt trager en er treedt een thema-verandering op. Brua is het onderwerp geworden. Het lijkt erop dat Domacassé door dit onderwerp en haar filmische mogelijkheden geobsedeerd is geraakt. De geluids-effecten knallen de speaker uit, licht-effecten moeten het gezicht van de verwrongen Rosoura in een gat nog ijselijker maken, kortom alle registers gaan open. De thema-breuk gaat vergezeld van een stijlbreuk. Zo beheerst-woedend als Rina Penso met veel overtuigings-kracht Rosoura in het eerste deel speelde (een werkelijk prachtige rol!) zo overdreven hekserig moet ze in het tweede deel van de regisseur doen.

Op de pers-première in Hilversum ontstond na afloop enige discussie over de afloop. Vooral de plotselinge ommezwaai van

Adelaida (Diana Lebacs) en Simon (Paul Bérénos) op visvangst.

Vervolg p.7

Vervolg Boka Sarantonio

Vrouwen roddelen bij Fefe. Vlnr: Marita (Irene van Grieken), Chepita (Nydia Ecury) en Fefe (Eligio Melfort).

het dorp was onderwerp van gesprek. Er waren mensen die zeiden dat een heftige antipathie in de Curaçaose gemeenschap inderdaad plotseling kan omslaan in een grote sympathie, zoals bij de dorpelingen het geval was. Dat mag misschien in de werkelijkheid zo zijn, in een kunstwerk moet dat voorbereid zijn, bijvoorbeeld doordat zo'n plotselingen ommezwaai in sympathie al eerder in de film voorkomt. Maar Domacassé kon zo'n ommezwaai niet tonen, omdat het onderwerp van zijn film nu juist is, dat de relaties in zo'n kleine vissers- gemeenschap muurvast liggen. De gelukkige, sympathieke afloop doet daarom afbreuk aan de grote kracht die de vertelling in het begin had.

Boka Sarantonio is een technisch gave film. Er zijn wel een paar kleine vergissingen in het decor, zoals een moderne auto die op de achtergrond het beeld van 1947 inrijdt, maar je moet goed kijken om hem te kunnen zien, dus een kniesoor die daar op let. De sfeer uit die tijd is verder mooi getroffen. Pacheco Domacassé laat zich de kans niet ontnemen om terloops oude gebruiken te tonen. Heel functioneel zijn de oude muziek- instrumenten, zoals de benta, die delen van de filmmuziek verzorgen. Als sfeermaker bijzonder goed gekozen!

Er is in het verleden heel wat afgepraat over films die Antilliaans- Nederlanse co-produkties waren. Dit keer was de formule dat het verhaal van de Antillen kwam, de spelers en de regisseur Antillianen waren en de techniek hoofdzakelijk in handen van Nederlanders was. Deze samenwerking smaakt naar meer. Het is eén huwelijk tussen de Antilliaanse warmte- mensen en de koele Hollandse techniek. Een huwelijk dat volgens de inhoud van de film zou moeten mislukken, maar de film zelf is het bewijs dat zo'n huwelijk ondanks een paar strubbelingen heel gelukkig kan zijn.

Op eerste Kerstdag krijgen de Nederlandse televisie- kijkers de papiaments gesproken film tachtig minuten lang op hun scherm. Bethlehem wordt dan even Boka Sarantonio; Maria en Jozef worden Adelaide en Simon, ook voor hen is geen plaats. Het verhaal is zo oud als de wereld, Pacheco Domacassé geeft er een verrassend nieuwe glans aan. Alleen de uitgesponnen bruadraad staat vreemd: niet omdat het Kerstmis is, maar omdat ze de regisseur ingesponnen heeft.

Op Curaçao zal de film in januari waarschijnlijk in bioscoopformaat getoond worden aan de medewerkers, waarna ze door TeleCuraçao uitgezonden zal worden.

JOS DE ROO

AMIGOE VRIJDAG 3 JANUARI 1986

Spoedige opheffing van discriminatie tussen media

ORANJESTAD — Alle aandacht zal de nieuwe regering besteden aan de ontwikkeling van de sociale communicatie- media. De regering is ervan overtuigd dat een beter functioneren van de communicatie- media het niveau van de democratie zal verhogen.

Daarom zal alle medewerking worden gegeven aan de media- faciliteiten voor hun werk, waarbij ook personen gestimuleerd zullen worden om journalistiek te gaan studeren. Door de regering wordt overwogen de mogelijkheid om aan elk communicatie- medium een studiebeurs beschikbaar te stellen opdat een van zijn medewerkers(sters) buiten Aruba meer ervaring kan gaan opdoen. In dit verband zullen de mogelijkheden die de Unesco op dit gebied biedt, worden geïnventariseerd.

Wat de preventieve censuur op de radiostations betreft — een onderwerp dat reeds vele malen onnodig problemen veroorzaakte — zal de regering de discriminatie die er bestaat tussen de elektronische pers en de schrijvende pers opheffen. Zoals bekend wordt reeds jaren op de Antillen voor opheffing van deze discriminatie gestreden. De nieuwe Arubaanse regering is van plan hieraan zonder uitstel een einde te maken.

Amigoe
ZATERDAG 28 DECEMBER 1985

Herdruk van Lauffer's „Patria"

WILLEMSTAD— De Stichting Pierre Lauffer brengt een herdruk uit van de eerste collectie gedichten die Pierre Lauffer heeft gepubliceerd onder de naam "Patria". De presentatie van deze herdruk vindt plaats op vijf januari in Landhuis Bloemhof.

DEN HAAG— In de ambtswoning van Gevolmachtigd minister G.T. Hernandez vond onlangs de aanbieding plaats van de editie "Wetgeving van de Nederlandse Antillen", die is opgedragen aan de nagedachtenis van mr B. de Gaay-Fortman, in leven lid van het Hof van Justitie in de toenmalige kolonie Curaçao en later rechter. De aanbieding geschiedde aan diens drie kinderen. Bij deze aanbieding waren ook aanwezig de Gevolmachtigd minister met zijn echtgenote, de Staatssecretaris van Justitie, mr V.N.M. Korte- van Hemel, de echtgenoten van de drie kinderen de Gaay-Fortman, het Eerste Kamerlid mr B. de Gaay- Fortman jr, medewerkers van Kabna, Ministerie van Binnen-en Buitenlandse Zaken en Staf van het Antillenhuis.

Amigoe
ZATERDAG 28 DECEMBER 1985

Status aparte feest op 1 januari

ORANJESTAD — De nieuwe regering heeft besloten dat de status aparte op de juiste datum van zijn intreding, 1 januari, herdacht wordt.

Op Oudejaarsavond om half elf wordt een begin gemaakt met een oecumenische dienst voor het Bestuurskantoor. Ongeveer kwart voor twaalf zal de Antilliaanse vlag worden gestreken en de Arubaanse vlag in de plaats worden gehesen. Om klokslag twaalf uur zal het Arubaanse volkslied gezongen worden door Etty Toppenberg met begeleiding van het Orquesta Harmonico Arubano onder leiding van Alvin Navas. Hierna volgen vuurwerk en dande-muziek. Tegelijkertijd zullen de brandweer, Aruba Port Authority, politie en schepen in de haven hun sirene laten horen.

Een commissie is momenteel bezig een programma samen te stellen voor de activiteiten op 1 januari overdag. Reeds is bekend dat om tien uur 's-morgens tijdens een plenaire zitting van het parlement Felipe B. Tromp officieel als eerste gouverneur van het land Aruba zal worden geïnstalleerd.